

Emnenr. 2

Fylke: N= Trøndelag

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Frol

Emne: Transport av høy

Bygdelag:

Oppskr. av: Arne Vardeaug

Gard: Sørholt

(adresse): Levanger

G.nr. 13 Br.nr. 7

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Ja for det meste.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Når det gjeld fjellslått, så er det nå kring 30 år sidan det var noe slikt i Frol, og der var eg ein med dei siste som var med paa dette. Noe anna utslåtter har vi ikkje i Frol. På slutet var det berre småbruk

som slo i fjellet både på myrane, og på sætervollar som ein kunne få leige (som oftes gratis eller sers billig).

Det hende ofte at hestlause folk drog høyet heim på kjelke. I eldre tider (kring 1880/) fortalde mor og om dei kørde heim høy med okse.

På sæter=vollane vart høyet hatt i "buer" og ofte tyrka på hesje og kørde til bua på "tredrag=slea" med faste "krøkler" bak og framme. Ein hadde ofte stong som ein festa i framre krøkle med vidje og så reipa det ned bak med reip.

På myrer vart høyet breidd på staden. ^{Frå} skogkantar vart det bore fram. (breiaren .oftes kvinner, skulle raka det i hop i små dunger~~er~~ og slåttaren skulle bera det fram). Når det var turtt vart det bore til stakken som kjemmer. Ein bruka store, kraftige river. Kjemma skulle vera så tjukk at ho gjekk i kneet og så ^{frå} ~~lang~~ som ein rokk med riveskaftet. Det var då ei kunst å få kjemma opp på vingstre aksla og ho vart stødd av riva. Kjemmene skulle leggest i ei viss orden i stakken

skulle stakken sitta ihop. Når ein ikkje rokk opp lenger vart høyet lagt attved stakken, til ein hadde alt samla og då vart stakken ferdi = laga. Det neraste høyet kunne ein eller to skuva til stakken med rivene. Kjemmene var så store at det var nok med 24 stykker i ein stakk. Og ein stakk skulle måta til eit godt vinterlass på ein 350 a' 400 kg.

Dei andre spørsmål unner 2 er ikkje aktuel for utslått i Frol. Det trefte då inn under høying heime at småbrukarar bruka trillbare, både vanlege trillbærer og serskilde trillbærer, samt og berebærer. Men nokon fast form eller type, kjenner eg ikkje til. Barn deltok og deltar i den utstrekning dei dug. På fjellet var barn aldri med den tid eg hugser, anna en litt til raking på sætrane.

Høyet frå fjellet vart heimkøyrd på vinterføret.

For å køyra inn høyet heime på var det før vanleg å bruka langvogn, med krøkler på framme og bak. Nå kjem darrisvognane meire i bruk. Dei og har krøkler. Men ingen har grinder på sidane. Eg har før høyrd at aktig gamle folk har sakt "høyslåddå" om høyvognane. Og eg har sett slike sleder som eg nemte frå setervoller, og på gardar oppimot fjellet i Frol.

Vanleg sommerlass av høy er rekna til ca. 250 kg av korn ein IO staur a' IO band.

Eg har høyrd at fyrste lasset eller bora av høy skulle helst dragast inn av hodyr eller berast inn av kvinner. Eg kan hugsa at mor bar inn ein høytapp fyrst, når vi hadde hanndyr for lasset. Det skulle verta meire hodyr millom lam og kalvar då.

For å festa laset vert no, som før, bruka stong som er festa i fremre krøkle og vert reipa ihop bak.

3
Har aldri sett eller høyrd om meire enn ein hest for høy-
lassa.

21
Når folk hadde høy i fjellet (anten på sætrar eller på myrar) så snakka dei seg ilag og strauk tilfjells når veret og føret var laglegt. Det var ofte straks det fraus opp om hausten og ofte med svert lite snø. Fekk dei ikkje heim alt høyet då, så vart det og ta det på seivinteren når snøen hadde sett seg noko. Ein bruka då ofte tryger av ymse typar på hestane.

Eg skal skildra heimkjøring av høy frå lang-fjellet:

År 1911. Hestane er godt stelt om kvellen. Sledane er ordna, med doble reip bak og framme (tong) og med 3 lange tverreip. Oppå sleden ein 10-12 lange bjørke=svoger ("riltre"). Dertil ein pose med havre og kanskje tryger.

Om morgonen i 2-3 tida vert hestane i beitt av to ungguttar. Og så ber det i veg oppgjennom skogane. Etter ein time eller to kjem ein opp på fjellet. Trygane må kanskje på ~~xxxx~~ er det djup fast snø, går ikkje hestane før. Gamle "Bruna" som går først er Heilt stø på vegen. Gutane sveiper seg så inn i kvar sin hundskindspels og legg seg på sleden og søv. Når det er heilt ljost er dei framme ved stakkane. Dei kjører så til kvar sin stakk, og ordner seg til. Hestane vert fråspend og får av høyet i stakken.

Sleden vert grave ned i snøen. Skjækerne vert oppreist på skrå framme og to staurer vert sett ca. ein 1/2 m frå sleden bak. To staurer vert lagt tvert over sleden og på staurene legg ein ei svoggo på kvar sida av sleden. Så vert høyet lagt på. Når ein har lagt på litt så må ein arbeida ilag. Når alt høyet er på, tar ein og sett åt tonga sers godt. Ein har dobbelt reip i millom. No tar ein vekk staurane bak og slepper ned skjækerne. Ein legg så svogerne opp på lasset og sett åt reipa noko. No trekker ein svogene ned, 3 på kvar side, dei som ligg på sleden vert trekt litt opp. Så må reipa settast åt sers godt. Litt vert det å pussa opp og dytta i laset. *reipane som eg så kom ut av det.* No skal lassa sjå ut som ein båt med breie ender, og gå både framom og attom sleden. Lessinga må helst ikkje ta over 1 time. Det vert så og køyra ein time eller så. Ein er då under nokre tunge bakkar. Så kokar ein kaffe og et. Hestane får hvren. Men om Ein 1/2 time så er det i veg att. No byrjar det å koma inn fleire lass frå sidane. Men gutane vil helst vera først, for ikkje alle kan lessa eit høylas. Dei ligg og veltar og møest på alle vis. Gutane kjemm opp bakkane og hestane går mykkje i tråv. Gutane kastar seg hit og dit oppå lasset for å halda det på rett kjøl. Dei kjem greidt nedgjennom skogane før det vert for myrkt. Lassa vert køyrd oppå lemnen, (då ofte med to hest). Dagen etter vert det å ha av lassa og kvila ut. Tredje dagen vert det å ta ut på nytt. Det er om å nytta føret og den oppbrøytt vegen. Det hender og at føret er slik første turen at ein må leita seg fram til ei sæter for å natta over, då kan det verta hustre.

Noko slik var det, då eg som 20 åring ilag med ein yngre kamrat køyrde høy. Eg hadde lærd av far.